



law
firm

AVOCAD informuoja

Arbitražas išnykusiame arbitraže? Naujos LAT gairės

Prieš metus nagrinėjome, ką daryti sutarties šalims, jeigu jų pasirinkta ginčų nagrinėjimo institucija yra likviduojama. Tuomet Lietuvos apeliacinis teismas nurodė, kad ginčas negali būti sprendžiamas bendrosios kompetencijos teisme, o turi būti sprendžiamas ad hoc arbitraže. Tačiau rugsėjo 15 dieną Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (toliau – LAT) tokią praktiką pakeitė. LAT situaciją, kai nebeegzistuoja sutartyje įvardinta arbitražo institucija, įvardijo kaip arbitražinio susitarimo patologiją, apibrėžė arbitražinio susitarimo taikymo apimtį.

Dėl arbitražinio susitarimo taikymo apimties

Pirmiausia, svarbu aptarti arbitražinio susitarimo taikymo apimtį, jeigu sutarties įvykdymas nesibaigia vien daikto perdavimo ar tam tikro rezultato sukūrimu.

Pavyzdžiui, esate sudarę rangos sutartį, kuria rangovas suteikė garantiją savo atliktiems darbams, o kilusius ginčus iš sutarties sutarėte spręsti arbitražo institucijoje. Kitaip tariant, sutartyje įtvirtinote arbitražinę išlygą.

Vadinasi, sutartis bus laikoma įvykdyta ne atlikus darbus, o pasibaigus garantiniam laikotarpiui. Šiuo atveju, atlikus rangos darbus, jeigu dar garantiniu laikotarpiu paaiškėtų darbų trūkumai, kurių rangovas nesutinka pašalinti, ginčas galėtų persikelti į arbitražą. Kadangi ginčas kilo, kuomet dar nėra pasibaigęs garantinis laikotarpis, todėl sutartis nėra laikoma vykdyta, todėl ginčas patenka į arbitražinę išlygą.

Taigi, jeigu tarp sutarties šalių kilo ginčas, pirmiausia, šalys turi įsivertinti, ar jų ginčas patenka į arbitražinę išlygą, ar ne.

Dėl nebeegzistuojančios šalių pasirinktos arbitražo institucijos

Sutartyje šalys gali susitarti, kokioje konkrečioje arbitražo institucijoje bus sprendžiamas ginčas, arba susitarti dėl ginčo sprendimo arbitraže neįvardijant konkretaus arbitražo.

Nagrinėjamu atveju kilo klausimas, kaip šalys turėtų elgtis tokiu atveju, jeigu jų pasirinkta nuolatinė arbitražo įstaiga jau neegzistuoja (likviduota).



law
firm

Pagal tarptautinėje komercinio arbitražo doktrinoje ir praktikoje dėstomą poziciją, kuri atitinka kasacinio teismo formuojamą praktiką dėl efektyvaus arbitražinio susitarimo aiškinimo principo, tais atvejais, kai arbitražiniame susitarime nurodyta arbitražo institucija, kilus ginčui, nėra prieinama bylos šalims, teismas turėtų analizuoti ir vertinti, ar arbitražo institucijos pasirinkimas konkrečiu atveju šalims turėjo esminę reikšmę.

Todėl tada, kai šalys sutartyje buvo sutarusios dėl ginčo perkėlimo konkrečiai arbitražo institucijai ir tokios institucijos pasirinkimas buvo esminė arbitražo susitarimo sąlyga, tačiau, kilus ginčui, šalių pasirinkta arbitražo institucija nebeegzistuoja, turime nekvestionuojamą arbitražinio susitarimo patologiją, kuri daro arbitražinį susitarimą negaliojančiu.

LAT padarė išvadą, kad, nepaisant to, kad asmenys, sudarydami arbitražinį susitarimą, savanoriškai atsisako savo teisių kreiptis į teismą, tačiau tai nepaneigia asmeniui taikomų minimalių garantijų, susijusių su teise kreiptis į teismą, užtikrinimo. Dėl to, nesant galimybių pašalinti pagrįstų abejonių, ar arbitražiniame susitarime nurodyta arbitražo institucija, kuri bylos nagrinėjimo metu šalims yra neprieinama (pavyzdžiui, dėl to, jog yra likviduota), šalims turėjo esminę reikšmę, arbitražinis susitarimas turėtų būti pripažįstamas neįgyvendinamu, o šalių ginčas turėtų būti nagrinėjamas bendrosios kompetencijos teisme.

Jūsų verslo partneris AVOCAD

Parengta 2021 10 06